

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSUS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IV. Diuinitas Filij Dei asseritur: Et prima Classis argumentorum ex vtroque Testamento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

bro qui dicitur Thalia. Ioannes STOBÆVS serm. 45. vbi & alios permultos adducit. Deus igitur Monarcha est, id est, vnus & solus summus Princeps omnium rerum creatarum; Ac proinde vnus & solus verus Deus.

Atq; ex his intelligi debent loca quædam Patrum, quæ alioqui paulò duriora esse videntur. Nam Basilius, Nyssenus, & alij interdum comparant tres diuinas personas tribus hominibus, aut tribus Angelis. Sed nihil aliud docere volunt, quàm esse tria vera supposita, siue personas eiusdem naturæ. Porro naturæ identitatem longè esse maiorem in tribus diuinis personis, quàm in tribus hominibus, aut in tribus Angelis, etsi Patres illi non vbiq; dicant, tamen nunquam negant, & alicubi etiam dicunt, vt suprà ostendimus.

CAPVT IV.

Diuinitas Filij Dei asseritur.

QUANTVM ad Quartum, probandum est, Filium Dei esse verum Deum, & proinde vnum numero Deum cum Patre. Nam Patrem esse verum Deum, nemo negat, & patet ex illo Ioannis decimo septimo: *Vt cognoscant te solum Deum verum.* Est autem hoc diligentissimè probandum; nam id negant hoc tempore tam noui Ariani, quàm noui Samosatani, & præterea omnes Iudæi, & Mahumetani. Proferemus no- uem Classes argumentorum. Primam, ex Testamento veteri & nouo. Secundam, ex veteri. Tertiam, ex nouo. Quartam ex nomnibus Dei. Quintam, ex operibus. Sextam, ex attributis. Septimam, ex Patribus. Octauam, ex Sybillis. Nonam, ex miraculis.

*q. Christus
q. q. q. Filij Dei
diuinitas*

Prima Classis ex utroq; Testamento.

PRIMO afferemus testimonia, quæ habentur in Testamento veteri, de vnico & vero Deo Israël, & in Testamento nouo exponuntur de Christo, ad quod argumentum nulla fingi potest solutio, Num. 21. *Loquutus est, inquit Moses, populus contra Domi-*

num & Moſen, ait; Cur eduxiſti nos de Aegypto, &c. Quam obrem Dominus immiſiſt in populum ignitos ſerpentes, &c. Hic omnium conſenſu agitur de vero & ſummo Deo, quem ſoli Iudæi nouerant: Et Seruetiani & Gentiliſta habent hoc pro axiomate, Deum Iſraël eſſe verum Deum, & eum eſſe ſolum Patrem. At I. Cor. 10. Paulus ait, illum ipſum Deum eſſe Chriſtum: Neq; tentemus, inquit, Chriſtum ſicut quidam eorum tentauerunt, & à ſerpentibus perierunt. Igitur oportet, Chriſtū eſſe Deum verū, & vnum omnino Deum cum Patre.

SECUNDVS locus eſt Exod. 20. & Iudæ epiſt. Nam Exod. 20. dicitur: Ego ſum Dominus Deus tuus, qui te eduxi de terra Aegyp̄ti. & Deut. 32. Dominus ſolus Dux eius fuit, & non erat cum eo Deus alienus. At Iudas ait: Ieſus populum de Aegypto ſaluans, ſecundo eos, qui non crediderunt perdidit. Angelos autem, &c. Notauit hoc argumentum etiam Beza in hunc locum.

TERTIVS locus Pſalm. 67. dicitur de Deo Iſraël: Curru Dei decem millibus multiplex, millia latantium: Dominus in eis in Sinai in ſancto. Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuitatem, accepſti dona in hominibus. Et hoc idem Paulus tribuit Chriſto ad Ephel. 4. Vnicuiq; noſtrū, inquit, data eſt gratia, ſecundum meſuram donationis Chriſti, propter quod dixit: Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.

QUARTVS & QVINTVS locus Pſal. 96. Adorate Deum omnes Angeli eius. Pſalm. 101. Tu Domine initiſti terram fundāſti, & opera manuum tuarum ſunt cæli, ipſi peribunt, tu autem permanes, &c. Vtrumque locum Paulus applicat Chriſto, Heb. 1. vbi illum probat maiorem eſſe Angelis, quia iuxta Pſalm. 96. Angeli iubentur adorare Chriſtum, & iuxta Pſalm. 101. Chriſtus dicitur creator cæli & terræ; quod Angelis nullo modo conuenit.

SEXTVS locus Iſa. 6. Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolum excelsum, & elenatū, & ea, qua ſub ipſo erant, replebant templū. Seraphim ſtabant ſuper illud, ſex ala ſunt, & ſex ala alteri, duabus ſelabant faciem, & duabus ſelabant pedes eius, & duabus ſolabant. Et clamabant alter ad alterum; Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sabaoth, plena eſt omnis terra gloria eius. Et infra: Et dixit Dominus ad me, dic populo huic, extra

excava oculos ipsorum, & cor eorum aggravata, &c. Non potuit clarius describi maiestas summi Dei. Et quamvis aduersarij soli Patri hoc tribuant, tamen Ioannes cap. 12. exponit de Christo. Nam posteaquam posuit verba illa cap. 6. Isaia: *Excavauit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, &c.* Subiungit; *Hac dixit Isaias quando vidit gloriam eius, & loquutus est de eo.* Quare idem Ioannes Apocal. 4. dicit, se audiuisse clamantes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, qui erat, & qui venturus est.* At quis venturus est, nisi Christus?

SEPTIMVS locus Isa 3. *Dominum exercituum ipsum sanctificate, ipse paor vester, & ipse terror vester: & erit vobis in sanctificationem, in lapidem autem offensionis, & petram scandali duabus domibus Israel, in laqueum, & in ruinam habitantibus Hierusalem, & offendent plurimi, & cadent & conterentur.* Hic apertissime, etiam Iudæis omnibus consentientibus, vocatur summus Deus, & Dominus exercituum, quibusdam sanctificatio, quibusdam lapis offensionis, petra scandali, laqueus & ruina.

At hoc ipsum tribuunt Christo Lucas, Petrus, Paulus. nam Luc. 2. Simeon de Christo dicit: *Positus est hic in ruinam, & resurrectionem multorum.* Et Roman. 9. *Quid ergo dicemus? quod Gentes qua non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem qua ex fide est. Israel vero sectando legem iustitia, in legem iustitia non peruenit. Quare? quia non ex fide, sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis, sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali.* 1. Pet. 2. *Vobis honor credentibus, non credentibus autem lapis offensionis, & petra scandali.*

OCTAVVS locus Isaia. 40. *Vox clamantis in deserto, parate viam Domino, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.* Hæc de Deo Israel dicuntur ab Isaia. Nec enim Iudæi alium Dominum & Deum suum absolutè vocabant, quam vnum vetum Deum, ac præsertim Prophetæ, aliiq, sancti viri: & tamen hanc vocem esse Ioannem, qui paravit viam Christo, testantur omnes Euangelistæ, Matth. 3. Marc. 1. Luc. 1. Ioan. 1. Est igitur Christus ille Dominus & Deus Israel, quem solum Patrem aduersarij faciunt.

NONVS locus Isaia 45. *Ego Deus, & non est alius, in me
metipso iuravi, quia mihi curuabitur omne genu. Rom. 14. O
mnes stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim; Vnde
ego, dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu. Vides, quod
admodum, Apostolo teste, Christus est ille Deus, præter quod
non est alius Deus.*

DECIMVS locus Isaia 41. 44. 48. *Ego sum primus, ego
vltimus. Hæc dicuntur passim de Deo Israël. Apocal. 1. Ego
sum a. & ω. Et infra: Ego sum primus, & nouissimus, & vi
uens, & fui mortuus, &c.*

VNDECIMVS locus Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum
meum, & preparabit viam ante faciem meam. Hic etiam
quitur Deus Israël. Nam omnes codices, Hebræus, Græcus,
Chaldæus, Latinus habent, Ante faciem meam. Et rursus
Christus ipse Matth. 11. ait, Angelum hunc esse Ioannem
Baptistam, qui præparauit viam ante faciem Christi. Et Lu
cæ 1. Zacharias ait: *Præibis ante faciem Domini parare viam
eius. Quid clarius? Cui enim Ioannes viam parauit, nisi
Christo?**

SED operæpretium erit videre quid aduersarij respo
deant. Nam etsi non respondent ad omnia, tamen ad aliqua
respondere conati sunt. Igitur TRANSYLVANI lib. 2. cap. 1.
generatim respondent, posse de Christo exponi, quæ de Deo
dicuntur, quia Deus Christo suam Deitatem communica
uit. Deinde in particulari. Ad PRIMVM respondent, sensum
esse, Non tentemus nos nostrum Christum, sicut illi tenta
uerunt Deum suum. Vel, Ne tentemus re ipsa Christum, si
cut illi tentauerunt in figura eundem Christum. Nam in eo
dem loco dicitur, Omnia contingebant illis in figura. Ad
SECVNDVM non vidi responsionem. Ad TERTIVM respon
dent Franciscus David, & Blandrata in disput. 5. Albana illa
verba (*Ascendens in altum*) esse prophetiam de Christo futu
ro, non autem hoc dici de Deo Israël. Ad QVARTVM re
spondent Franciscus David disputat. 3. & Blandrata disput.
6. Albana, Christum esse adorandum, quia Deus id iussit, non
tamen vt altissimum, sed vt altissimi Filium.

Ad QVINTVM respondent Ministri Transyluani lib. 2.
cap. vlt. & FRANCISCVS DAVID disputatione Albana tertie
dici, verba illa (*Et tu Domine mitte terram fundam*) de solo
Patre

Patre debere intelligi, etiam ad Hebræos primo. voluisse enim Paulum ostendere, Christum esse Filium veri Dei, & ideo Apostrophen fecisse ad Patrem dicendo: *Et tu Domine, &c.* Et probant hoc, quia alioqui pugnaret Paulus primò cum Symbolo Apostolorum, ubi Pater solus dicitur creator cœli & terræ. Secundò, pugnaret cum Christo, qui sæpissimè Patrem suum vocat creatorem cœli & terræ, Matth. 11. *Confiteor tibi Pater cœli & terræ, &c.* Tertid, quia pugnaret secum, quia iam dixit, secula esse facta per Filium, nõ ergo Filius condidit cœlum, sed per Filium Pater. Quartò, quia ineptè conferret Filium cum Angelis, si Filius esset creator; cum inter creatorem & creaturam nulla sit comparatio.

Ad SEXTVM, ex Isaia 6. & Ioan. 12. respondet quidam BASILIVS in disputat. 2. Albana, fuisse illam visionem in figura. Nam Deum, vt est in se, nemo vidit vnquam; & ideo nihil inde probari. Ad NONVM, insinuat solutionem FRANCISCUS DAVID disputatione Albana 8. ubi dicit, Christo curuari omne genu, non quia sit ille Deus altissimus, qui loquitur Isaia 45. sed quia Deus Christum hominem exaltauit, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, Philip. 2. id est, nomen IEROVA, & vt in nomine IESV omne genu flectatur. Ad DECIMVM ex illis verbis: *Ego sum primus & nouissimus*, respondet FRANCISCUS DAVID disput. 3. Albana, & 8. illa verba nõ eodem modo accipi, cum dicuntur de Deo, Isai. 48. & cum dicuntur de Christo, Apocal. 1. Nam in Apocalypsi intelliguntur de Christo homine, quia sequitur, & fui mortuus, &c. Dicitur ergo Christus primus, quia est exaltatus super omnia. Nouissimus, quia est complementum operum Dei.

SED hæc omnia facilè refelluntur. Ac primùm, non idèd possunt exponi de Christo, quæ dicuntur in testamèto veteri de Deo Israël, quia Deus Israël cum Christo communicauit suam Diuinitatem. Nam si, vt ipsi dicunt, Christus antequam nasceretur ex Maria, non erat; & proinde Deus in tempore fecit Christum Deum, ergo quæ dicuntur de Deo, non poterunt Christo ante illud tempus accommodari. At Paulus dicit 1. Cor. 10. à Iudæis in deserto, cum redirent illi ab Ægypto, tentatum esse Christum. PRAETEREA quæro, quomodo donauerit Deus Christo suam Diuinitatem? Nam non donauit gignendo illum ab æterno; Id enim ipsi negant, sed do-

navit, ut ipsi dicunt, per inhabitationem & vñtionem; et hoc modo etiam Angelis & hominibus sanctis donat Deus suam Diuinitatem, & tamē non possunt exponi de illis, quae dicuntur de Deo in Scripturis. PRAETEREA inhabitatio Dei in Christo, non potest facere Christum Deum, alioqui etiam palatium regium esset Rex. Vñctio autem non tribuit ipsam veram Diuinitatem, sed quandam participationem creatam, ut notum est; non igitur quae dicuntur de vno solo vero Deo Israël, tribui possunt ei, qui solum vñctio est Deus.

Nec PRIMI loci solutio aliquid valet, nam Paulus dicitur tentationem, & nostram refert ad eundem Christum, non ergo possumus distinguere, ac dicere, illos tentasse Deum, nos Christum. Quod autem addunt de figura nihil est. Nam figurae Testamenti veteris sunt historiae verae ad literam, & secundum verborum proprietatem exponenda, quamuis aliquid aliud praeterea significant, ut patet ex toto isto cap. 10. epist. 1. ad Corinthios. Nam dicuntur filii Israël fornicari, & idola coluisse, ac propterea à Deo variis modis puniti, & in his omnibus figuram gessisse populi Christiani, qui similiter punietur, si similia peccata faciet, ac certe proprie & ad literam illi fornicari sunt, idola coluere, puniti sunt; ergo etiam proprie, & ad literam intelligendum est, quod Christum tentauerint. Adde, quod ideo solum Transyluani confugiunt ad figuras, ne cogantur admittere Christum fuisse antequam nasceretur ex Virgine. At Paulus ibidem clarissime dicit, in deserto cum Moise Christum (ut Deum videlicet, non ut hominem) Iudaeis adfuisse: *Bibebatis* inquit, *de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus*, id est, Iudaei in deserto biberunt aquam de petra, sed non erat ea petra materialis, quae sua virtute potum praebat, sed erat alia quaedam petra inuisibilis & spiritalis, quae illis perpetuo aderat, eosque comitabatur, & omnia illis procurabat: ea vero petra erat Christus; & sic exponunt omnes, nec facile potest excogitari alius sensus.

TERTII loci solutio nihil valet. Nam etiam David Psal. 67. de futura Christi ascensione vaticinatur, & tamen de eodem Christo ibidem dicit, quod descenderit olim ad montem Syna, & pertransierit cum populo per desertum; & alia, quae

quæ non possunt convenire ei, qui non fuerit ante incarnationem. Vnde rectè Hieronymus & Theodorus exponentes hunc locum, dicunt, Dauidem significare voluisse, unum atque eundem esse eum, qui descendit in montem Synagoram Iudæis olim, & qui postea in cælum coram Apostolis ascendit.

QUARTI loci solutio non est solida, quia nos non argumentamur ex adoratione, sed ex eo, quod Paulus dixit, scriptum esse de Christo, Psalm. 96. quod constat, scriptum esse de Deo Israël. Hinc enim sequitur, Christum esse Deum Israël. Non enim ita ratiocinamur, Christus iubetur adorari ab Angelis, igitur est Deus verus (quamquam & hoc est bonum argumentum, & eo utitur sanctus Paulus) sed hoc est argumentum nostrum, Dauid in Psal. 96. dicit, Deum Israël adorari debere ab Angelis; sed Paulus affirmat Christum esse illum, qui ex sententia Dauidis adorari debet ab Angelis; ergo Dauid, Paulo teste, Christum asserit esse Deum Israël.

QUINTI loci solutio est mera corruptio Scripturæ; nam Paulus non facit Apostrophen ad Patrem, sed citat varia loca de Christo, & inter alia istum locum, ut patet ex illa particula coniunctiva (ET) *Ad Angelos, inquit, dicit; Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis: ad Filium autem, Thronus tuus Deus in seculum seculi, & tu Domine in initio terram fundasti, &c.*

Ratiunculæ autem Transylvanorum leuissimæ sunt, & mirum est, non fuisse à Petro Melio refutatas. Ad PRIMAM, & SECUNDAM dico, Patrem Christi, esse creatorem, sed non sine Verbo suo, cum quo sicut est Deus vnus, ita & vnus creator. Ad TERTIAM dico, non pugnare, esse creatorem, & esse eum, per quem Deus Pater creat. Nam idem Christus dixit Ioan. 5. *Pater meus operatur, & ego operor;* & tamen etiam dicit Ioan. 14. *Pater in me manens, ipse facit opera;* itaque vterque verè creat, quia vterque habet in se omnipotentiam, & eandem omnipotentiam. dicitur autem Pater creare per Filium, non Filius per Patrem, quia Deus potentia & sapientia sua mundum creavit: Filius autem, *Virtus & Sapientia Dei*, à Paulo nominatur, 1. Cor. 1. & *Brachium Domini* ab Isaia, cap. 53.

Ad QUARTAM dico, Paulum conferre Christum cum

d 4

Ange-

Angelis, quia dicturus erat, eum paulò minus ab Angelis fuisse minoratum per passionem, Iraque ne putaremus, Christum esse omnino Angelis minorem, confert eum cum Angelis, & ostendit, nullam esse inter eos comparationem, cum Christus sit Filius, Angeli autem serui. Vide Athanasium oratione 2. in Arianos.

SEXTI loci solutio nihil valet, quia etsi Isaias non vidit essentiam Dei, tamen species illa, quam vidit, Deum Israël repræsentabat: & cum Ioannes dicat, ea specie demonstratum esse Christum, sequitur Christum esse Deum Israël.

NONI loci solutio nulla est, quia Paulus Rom. 14. non solum Christo flectenda esse dicit omnia genua, ut dicit Philip. sed addit, id scriptum esse, & citat locum Isaiæ, ubi Deus Israel loquitur de se. Ex quo clarissimè patet, Christum esse ipsum Deum Israël. Neque obstat quod dicitur Philip. 2. *Dedit illi nomen, quod est super omne nomen*; nam iuxta commentarium

AMBROSII, Pater dedit Filio nomen super omne nomen per æternam generationem: iuxta alios omnes, dedit homini Christo post resurrectionem nomen super omne nomen, id est, nomen veri Dei, non quòd antea id non haberet, sed quia non cognoscebatur; Deus autem ita clarificavit eum, ut totus mundus nouerit, hominem illum crucifixum esse verum Deum. Et quòd hic locus de manifestatione nominis intelligi debeat, patet, quia Christus id petiit, Ioan. 17. *Pater clarifica me claritate, quam habui apud te priusquam mundus fieret.* Præterea Philip. 2. id explicatur, cum dicitur: *Et omnis lingua confiteatur, &c.* Denique etiam ante mortem Christus dicebatur Filius Dei viui, Matth. 16. & Ioan. 11. & passim dicebatur Dominus Ioan. 13. *Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim.* Non igitur propter mortem acquisiuit nomen Filij Dei, aut nomen Domini, sed manifestationem eius. Vide GRILLVM lib. 4. theol. cap. 2. egregiè hunc locum tractantem.

DECIMI loci solutio similis est prioribus. Nam non ideo sumi debent hæc verba: *Ego sum primus & nouissimus*, aliter in Apocalypsi, quàm apud Isaiam, quia dicitur in Apocalypsi: *Et fui mortuus.* id enim contendimus, eum qui est mortuus secundum formam hominis, esse etiam verum Deum, æternum, primum & nouissimum secundum formam

*Philos. Fr. de
de nomen*

nam Dei, ut Isaias dixit; nam ad verba Isaiæ Ioannes respexit. Præterea absolutè vocatur Christus primus & nouissimus, ut sunt absolutè prima & vltima, literæ *α* & *ω*. At si Christus solùm sit primus inter creaturas, & complementum operum Dei, non erit simpliciter primus & vltimus, sed secundum quid tantùm. Deus enim solus est simpliciter primum principium, & vltimus finis omnium rerum.

CAPVT V.

Secunda Classis ex veteri Testamento.

RIMVS LOCVS Psal. 2. qui Psalmus de Christo intelligitur, tum quia Rabbi Salomon, & ceteri Rabbinus de Messia exponunt, teste Galatino, lib. 3. cap. 7. tum etiam quia de Christo intelligitur Actor. 4. & 13. & Hebr. 1. & certè Paulus ad Hebr. 1. non adduceret ex hoc Psalmo argumentum contra Hebræos, nisi sciuisset Hebræos hunc Psalmum de Christo intelligere solitos. In hoc igitur Psalmo dicitur: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Ac ne putemus, Messiam esse Filium Dei per adoptionem, quomodo etiam Israël dictus est primogenitus Dei; subiungit: *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram; apprehendite disciplinam, &c.* Vbi nota, in Hebræo fonte, quem aduersarij semper requirunt, esse *בְּרַחֵם אֶת בְּנֵי מִלְכֵי* *Osculamini Filium*, id est, in signum subiectionis osculamini manum Filij aut pedem. Neq; obstat, quod LXX. verterint, *Apprehendite disciplinã*: Illi enim ad sensum, non ad verba respexerunt: tunc enim adoramus verè Christum, cum eius doctrinam recipimus.

Nota præterea in sequentibus verbis: *Ne quando irascatur Dominus*, in Hebræo non esse Dominum, sed referri ad Filium illa verba, *Ne quando irascatur*, nimirum Filium. Ex quo intelligimus vocem, *Domini*, à LXX. additam, ad Filium esse referendam: de quo etiam intelligitur necessariò id quod sequitur: *Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.* Hinc est iam argumentũ, Messias est Filius Dei, adorandus ab omnibus Regibus; & quibus ille irascitur, ij omnino peribunt, & qui in illo confidunt, ij beati erunt: ergo Mes-